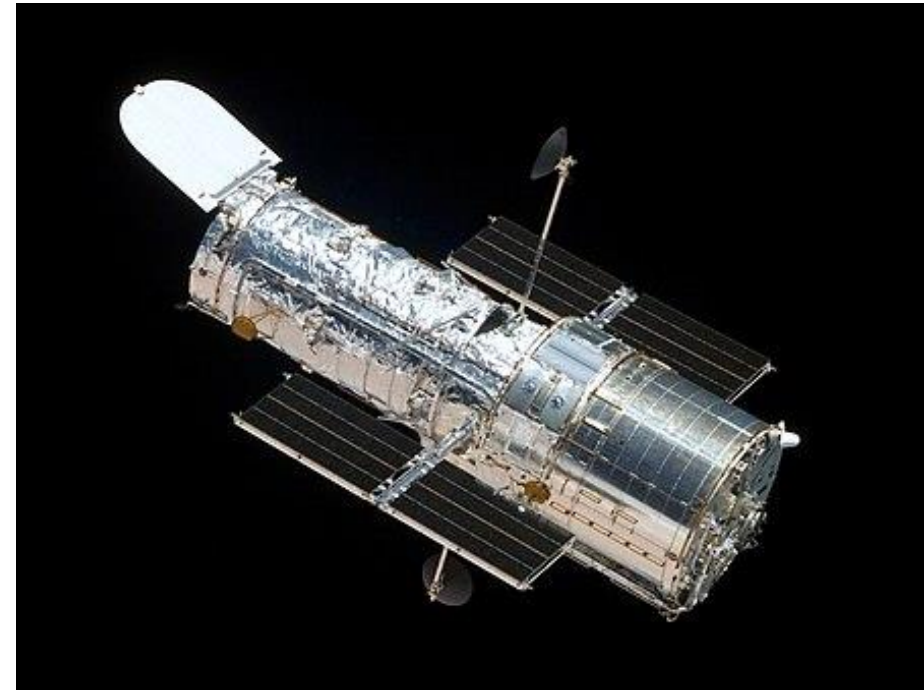
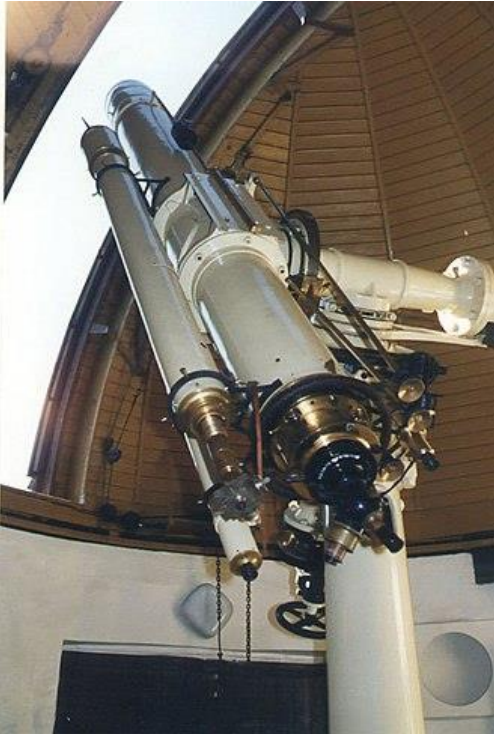

ΟΠΤΙΚΑ ΤΗΛΕΣΚΟΠΙΑ

ΑΡΧΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ – ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

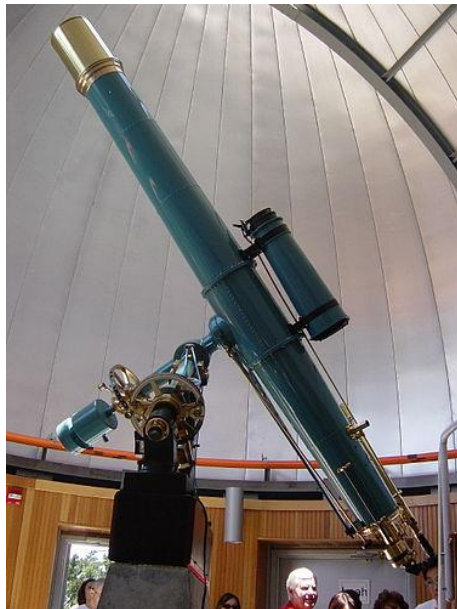
- 1608 Hans Lippershey: αίτημα διπλώματος ευρεσιτεχνίας για διοπτρικό τηλεσκόπιο
- 1609 Galileo Galilei: Κατασκευή τηλεσκοπίου (διοπτρικό)
- 1611 Johannes Kepler: Βελτίωση (αύξηση οπτικού πεδίου) τηλεσκοπίου
- 1661 James Gregory: Ανακάλυψη κατοπτρικού τηλεσκοπίου
- 1668 Isaak Newton: Κατασκευή κατοπτρικού τηλεσκοπίου
- 1672 Laurent Cassegrain: Κατασκευή κατοπτρικού τηλεσκοπίου μεγάλης f με μικρό μήκος σωλήνα
- 1814 W. F. Hamilton: Καταδιοπτρικό τηλεσκόπιο
- 1899 Ludwig Schupmann: Medial and Brachymedial καταδιοπτρικό τηλεσκόπιο
- 1931 Bernhard Schmidt: Schmidt corrector plate – διόρθωση σφαιρικού σφάλματος →

→ ευρύ οπτικό πεδίο και ταυτόχρονα μεγάλη διάμετρος κατόπτρου

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΗΛΕΣΚΟΠΙΩΝ

ΕΠΙΓΕΙΑ

- Μπορούν να ανιχνεύσουν μόνο ένα μέρος του Η/Μ φάσματος (ορατό – εγγύς υπέρυθρο – ραδιοκύματα)
- Παραμορφώσεις ειδώλων λόγω της ατμόσφαιρας: παρουσία νεφών, αναταράξεις, φωτορύπανση)

ΔΙΑΣΤΗΜΙΚΑ

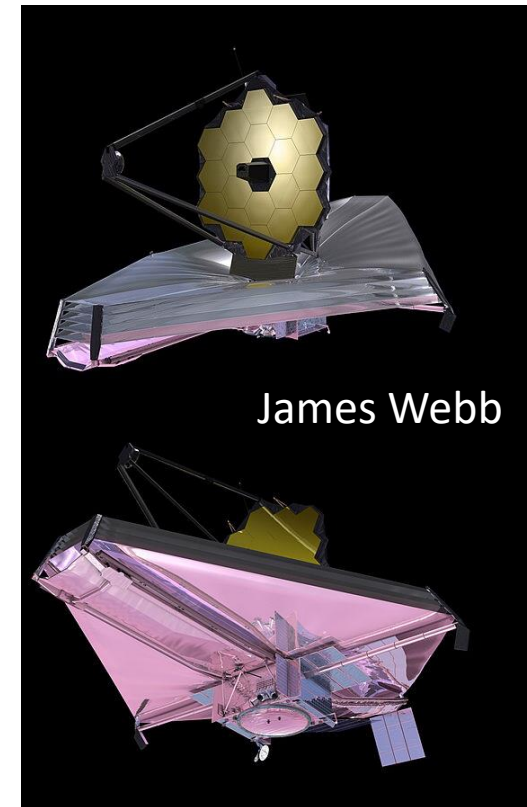
- Μεγάλο κόστος κατασκευής
- Εξαιρετικά δύσκολη συντήρηση - επισκευή

Kepler

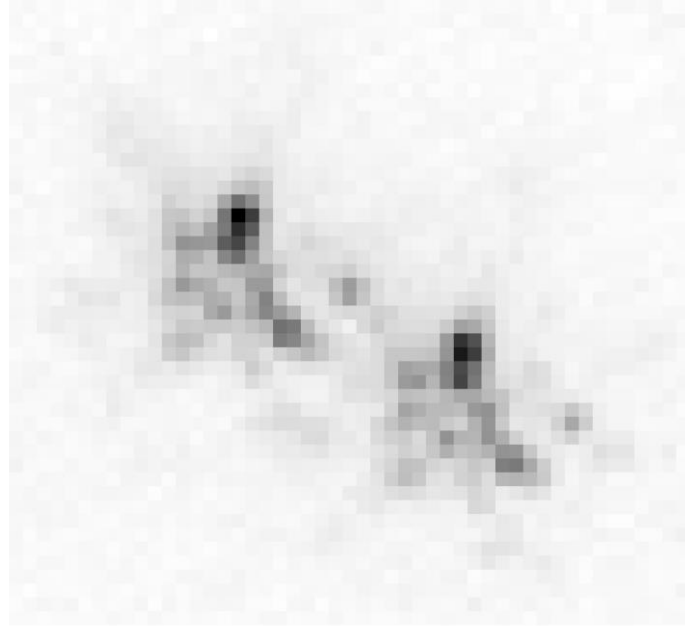
Spitzer

James Webb

Επίδραση αναταράξεων (turbulence) της γήινης ατμόσφαιρας

Διπλό άστρο Zeta Boötis:
Αντί των αναμενόμενων δίσκων του Airy
(περίθλαση), η εικόνα «σπάει» σε κηλίδες

Public Domain, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=112662>

ΟΠΤΙΚΑ ΤΗΛΕΣΚΟΠΙΑ

Σκοπός: παρατήρηση πολύ απομακρυσμένων αντικειμένων →

Αυξάνουν φαινόμενο γωνιακό μέγεθος & φαινόμενη λαμπρότητα

Αντικειμενικό σύστημα μεγάλης εστιακής απόστασης

Πραγματικό είδωλο

Προσοφθάλμιο σύστημα μικρής εστιακής απόστασης

Φανταστικό είδωλο του πραγματικού ειδώλου

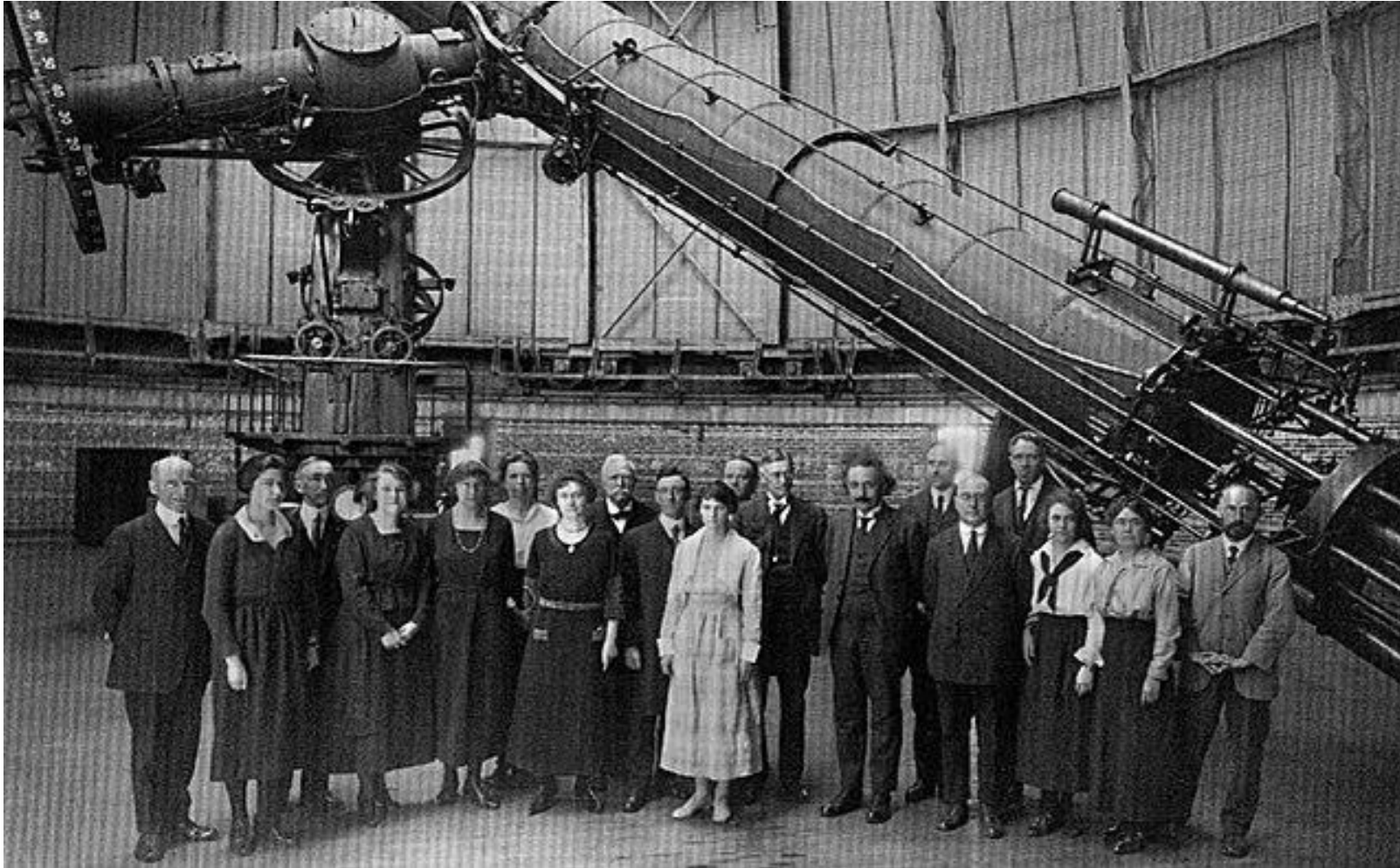
Εισερχόμενες στο τηλεσκόπιο παράλληλες δέσμες εξέρχονται από αυτό παράλληλες

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΟΠΤΙΚΩΝ ΤΗΛΕΣΚΟΠΙΩΝ

- ΔΙΑΘΛΑΣΤΙΚΑ Ή ΔΙΟΠΤΡΙΚΑ: διαθλαστικό αντικειμενικό σύστημα (φακοί)
- ΚΑΤΟΠΤΡΙΚΑ Ή ΑΝΑΚΛΑΣΤΙΚΑ: αντικειμενικό σύστημα = κοίλο κάτοπτρο
- ΚΑΤΑΔΙΟΠΤΡΙΚΑ: συνδυασμός κατόπτρων και διαθλαστικών στοιχείων

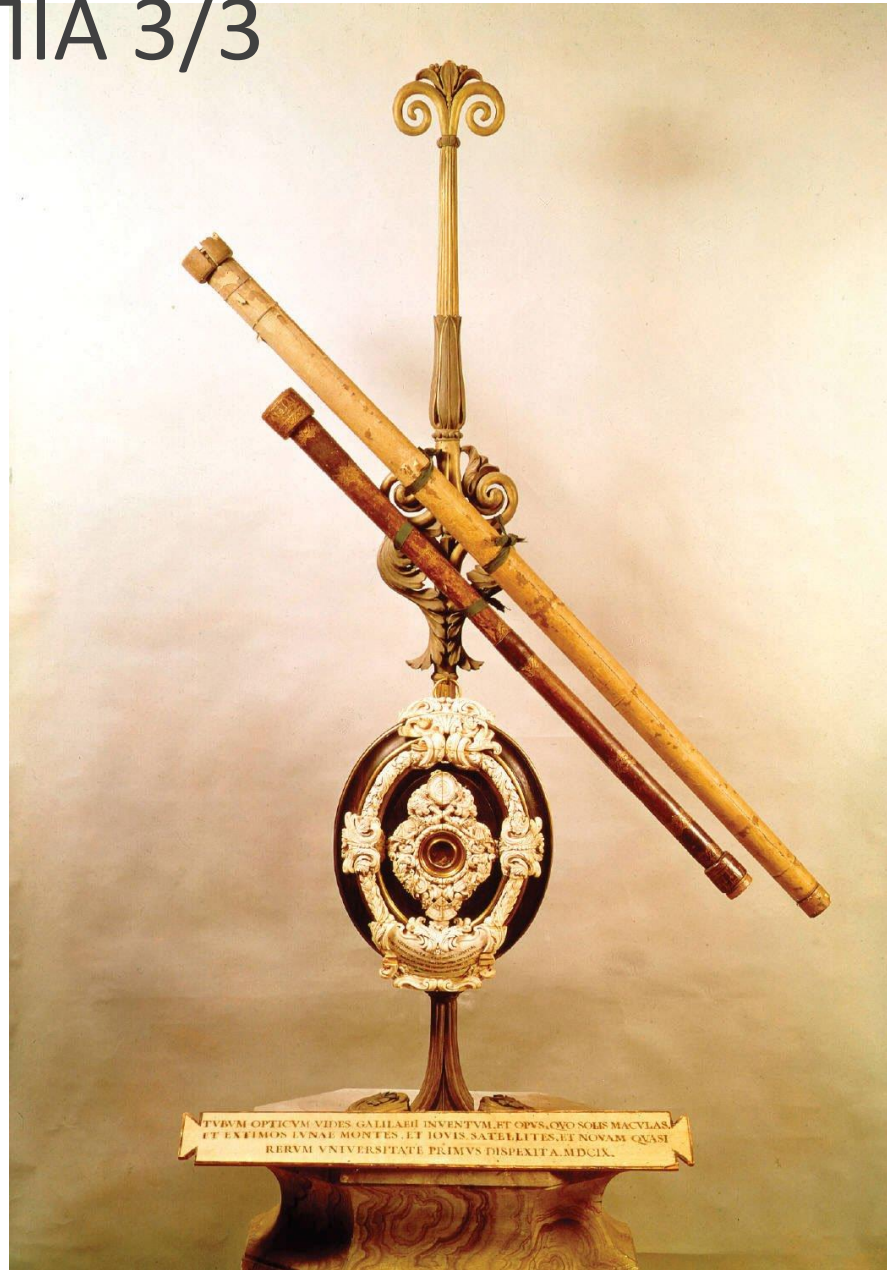
ΔΙΑΘΛΑΣΤΙΚΟ ΤΗΛΕΣΚΟΠΙΟ

Το μεγαλύτερο (104cm) αστρονομικό αχρωματικό διαθλαστικό τηλεσκόπιο (επίσκεψη του Einstein στο Yerkes Observatory, 6 Μαΐου 1921)

ΔΙΑΘΛΑΣΤΙΚΑ ΤΗΛΕΣΚΟΠΙΑ 3/3

τα τηλεσκόπια του Γαλιλαίου
μουσείο Φλωρεντίας

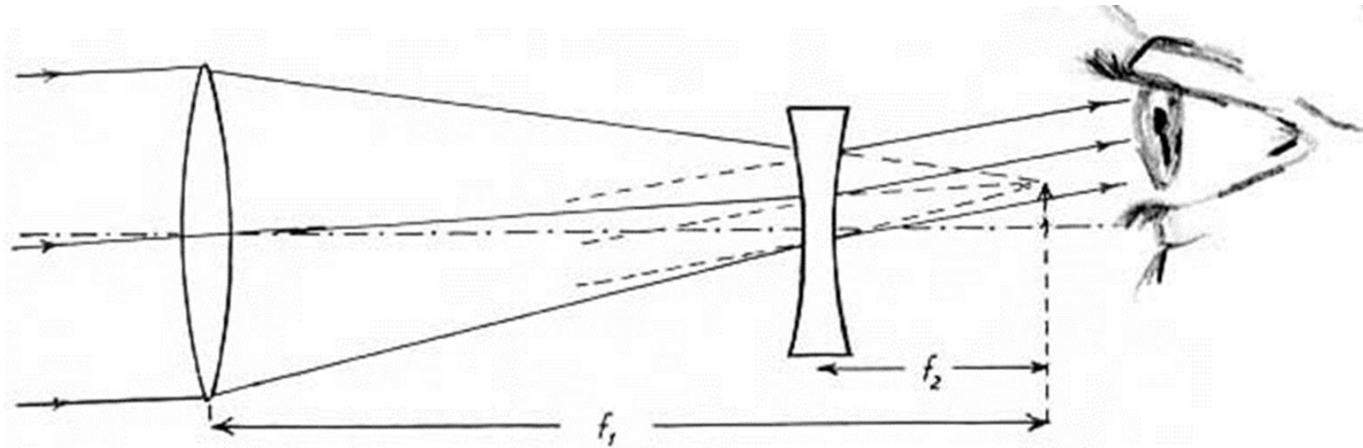

<https://www.lam-lab.com/kataskeyes-sxoleio-projects/gymnasio/g-gymnasioy-fysiki/sygklinontes-kai-apoklinontes-fakoi-galilaios/>

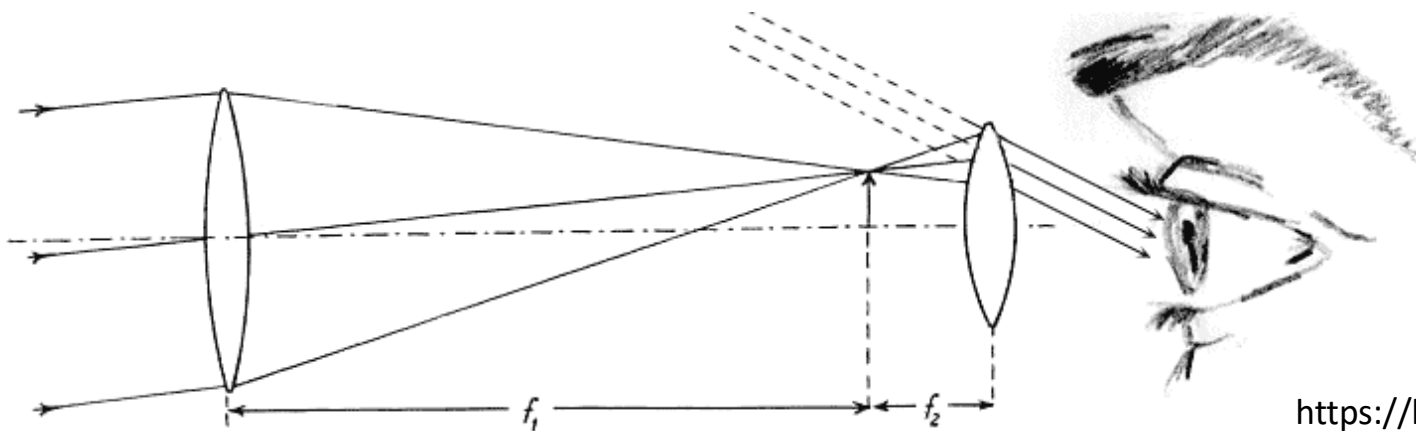
ΔΙΑΘΛΑΣΤΙΚΑ ΤΗΛΕΣΚΟΠΙΑ 1/3

τηλεσκόπιο του Γαλιλαίου

- μεγάλη φωτεινότητα
- μικρό μήκος
- είδωλο ορθό

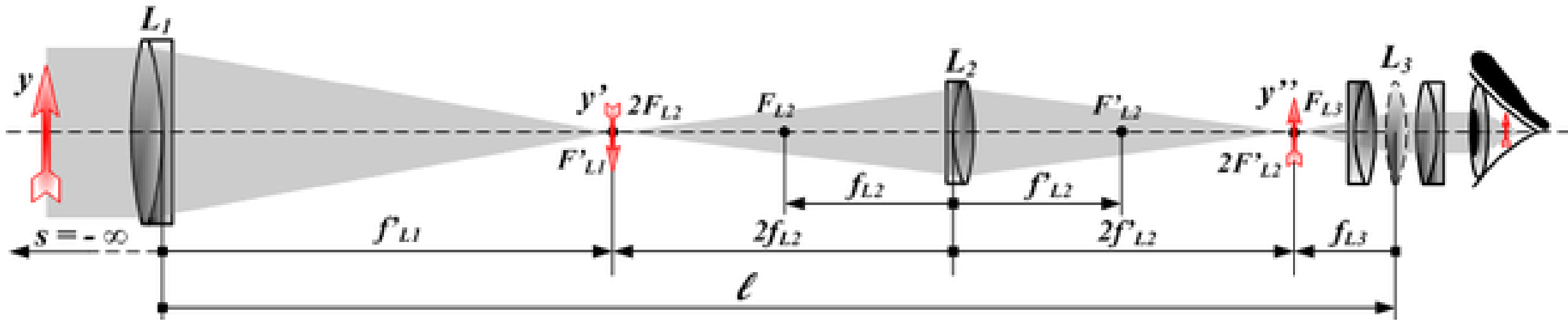
τηλεσκόπιο του Kepler

- μεγαλύτερο οπτικό πεδίο
- μεγαλύτερη μεγέθυνση
- είδωλο αντεστραμμένο

ΔΙΑΘΛΑΣΤΙΚΑ ΤΗΛΕΣΚΟΠΙΑ 2/3

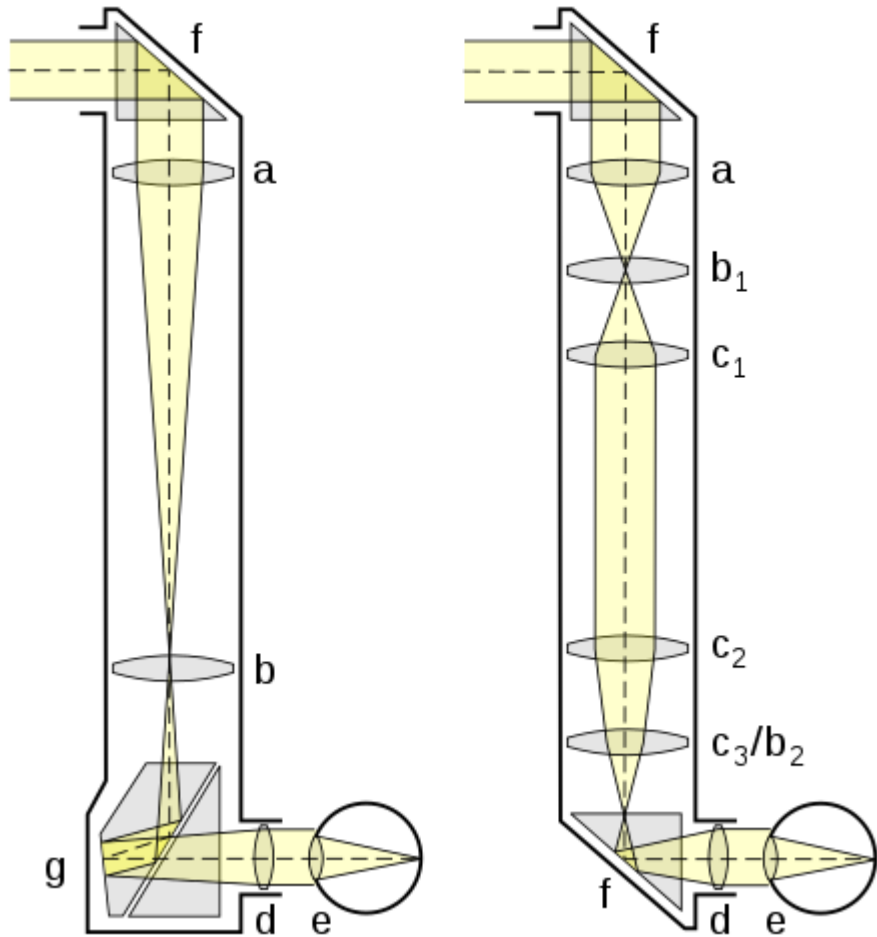
ΤΗΛΕΣΚΟΠΙΟ ΤΩΝ ΕΠΙΓΕΙΩΝ (relay lenses) : διόρθωση αναστροφής εικόνας με παρεμβολή συγκλίνοντα ανορθωτικού φακού μεταξύ αντικειμενικού & προσοφθάλμιου

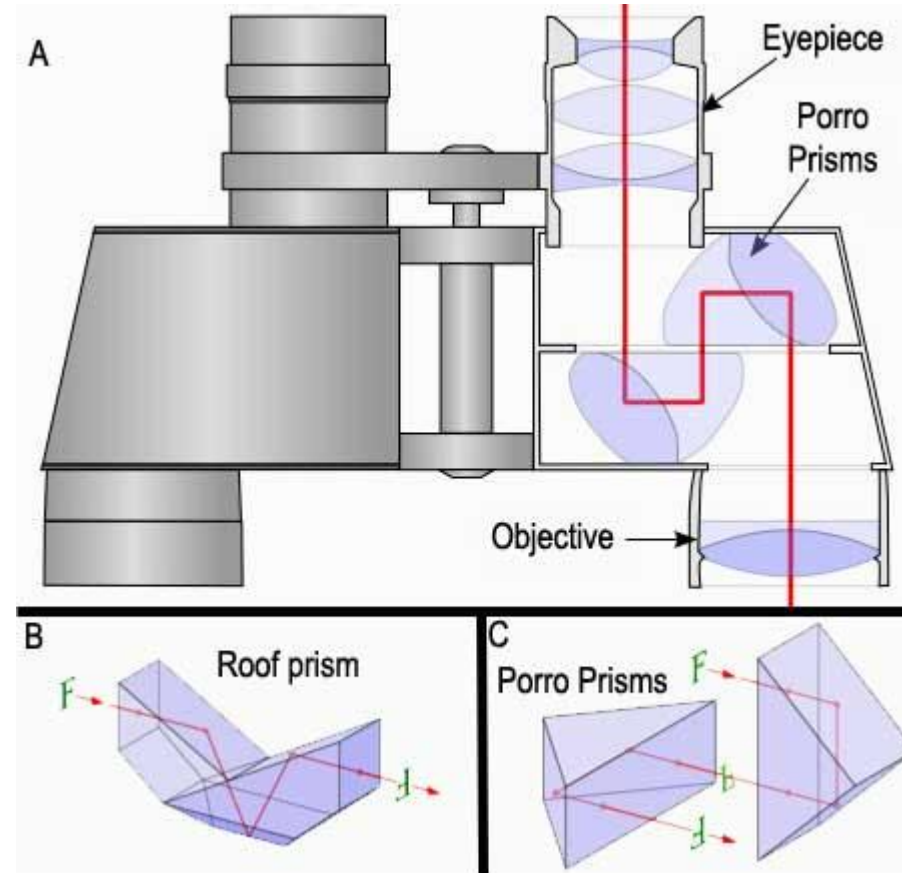
Μήκος τηλεσκοπίου: $f_{L1} + 4f_{L2} + f_{L3}$

πολύ μεγάλο !!!

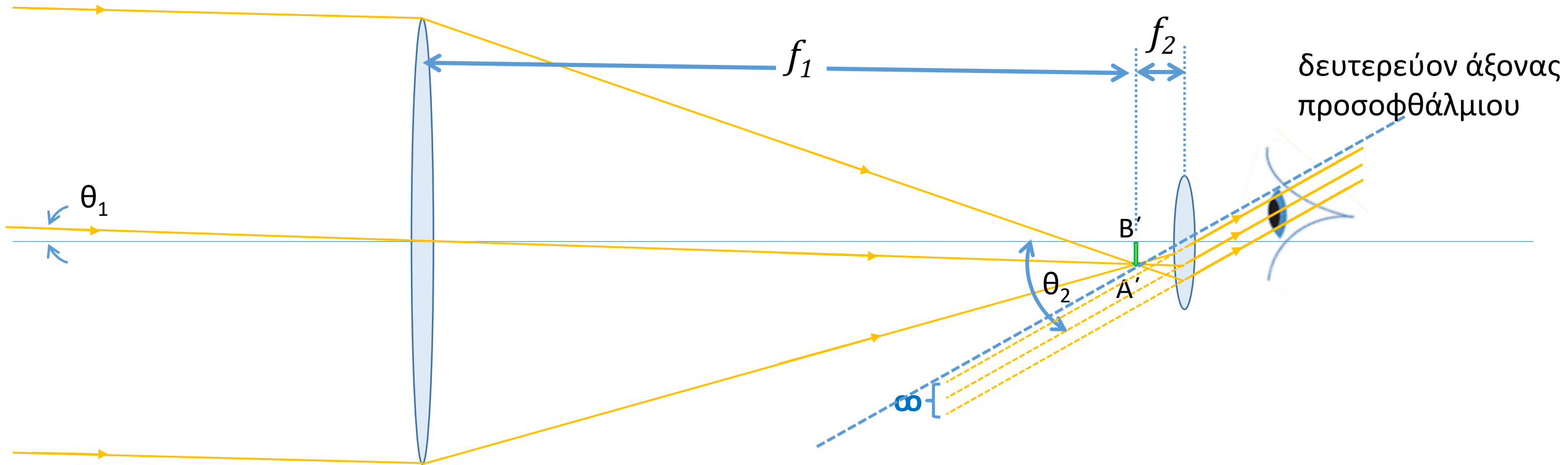
ΠΕΡΙΣΚΟΠΙΟ

ΠΡΙΣΜΑΤΙΚΗ ΔΙΟΠΤΡΑ (ΚΥΑΛΙΑ)

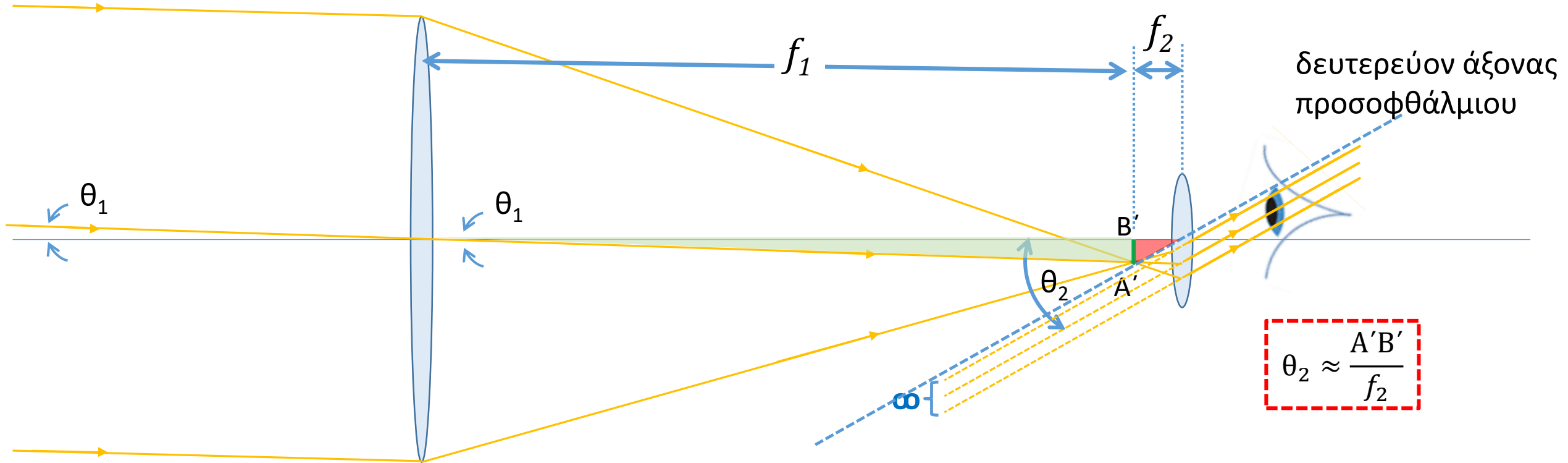

ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΚΟ ΤΗΛΕΣΚΟΠΙΟ – ΠΟΡΕΙΕΣ ΑΚΤΙΝΩΝ

$$M_{\gamma\omega\nu} = \frac{\text{γωνία ορασεως δια του οργανου}}{\text{γωνία ορασεως δια γυμνού οφθαλμού}}$$

ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΚΟ ΤΗΛΕΣΚΟΠΙΟ – ΜΕΓΕΘΥΝΣΗ $M = \frac{\text{γωνία ορασεως δια του οργανου}}{\text{γωνία ορασεως δια γυμνού οφθαλμού}}$

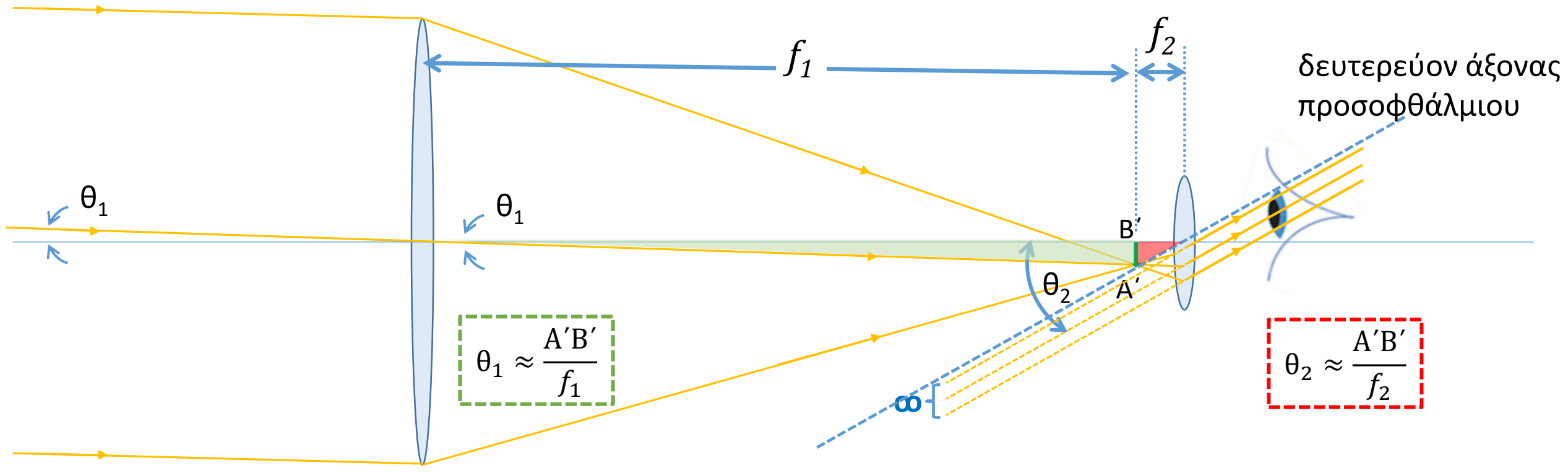

παρατηρούμενο αντικείμενο σε πολύ μεγάλη απόσταση $\rightarrow$ γωνία οράσεως δια γυμνού οφθαλμού $\approx \theta_1$

$$\theta_1 \approx \frac{A'B'}{f_1}$$

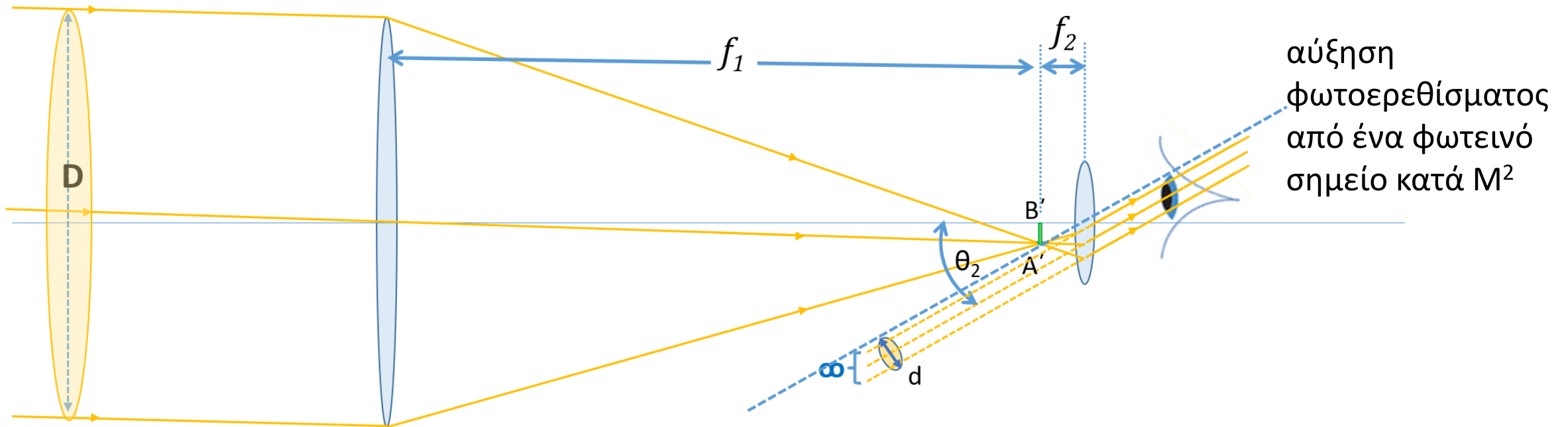
ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΚΟ ΤΗΛΕΣΚΟΠΙΟ – ΜΕΓΕΘΥΝΣΗ Μ

$$M = \frac{\text{γωνια ορασεως δια του οργανου}}{\text{γωνια ορασεως δια γυμνού οφθαλμού}} = \frac{\theta_2}{\theta_1} = \frac{\frac{A'B'}{f_2}}{\frac{A'B'}{f_1}} = \frac{f_1}{f_2} \quad \Rightarrow \quad \boxed{M = \frac{f_1}{f_2}}$$

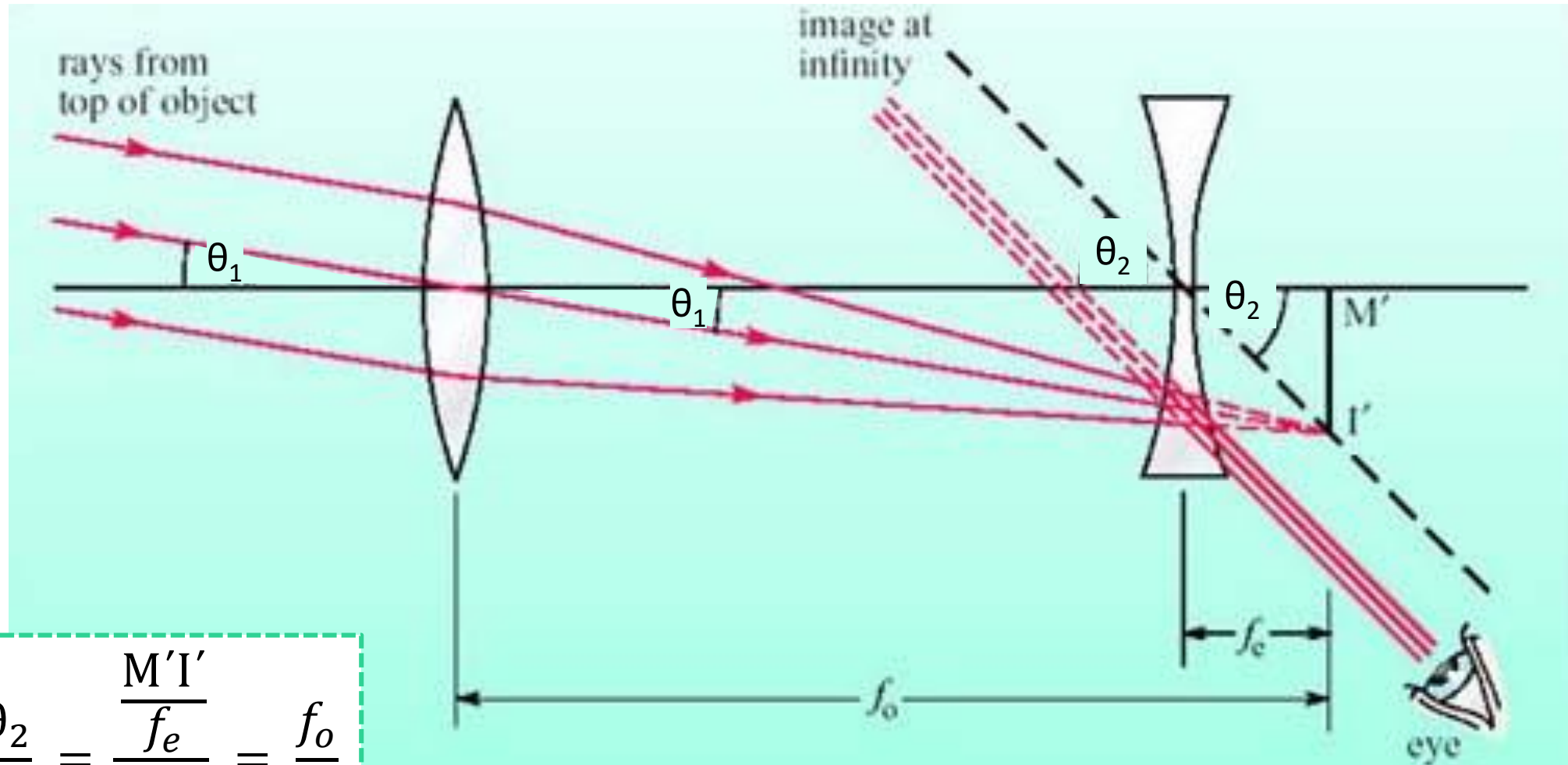
ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΚΟ ΤΗΛΕΣΚΟΠΙΟ – ΑΥΞΗΣΗ ΦΩΤΟΕΡΕΘΙΣΜΑΤΟΣ

ΦΩΤΟΕΡΕΘΙΣΜΑ ΑΠΟ ΣΗΜΕΙΑΚΗ ΠΗΓΗ ~ ΕΝΤΑΣΗ ΑΚΤΙΝΟΒΟΛΙΑΣ $I = \frac{\text{φωτεινη ροη}}{\text{εμβαδο δεσμης}}$

$$\frac{D(\text{προσπιπτουσας δεσμης})}{d(\text{εξερχομενης δεσμης})} = \frac{f_1}{f_2} = M \rightarrow \frac{\text{εμβαδο προσπιπτουσας δεσμης}}{\text{εμβαδο εξερχομενης δεσμης}} = M^2$$

ΤΟ ΤΗΛΕΣΚΟΠΙΟ ΤΟΥ ΓΑΛΛΙΛΑΙΟΥ – ΠΟΡΕΙΕΣ ΑΚΤΙΝΩΝ

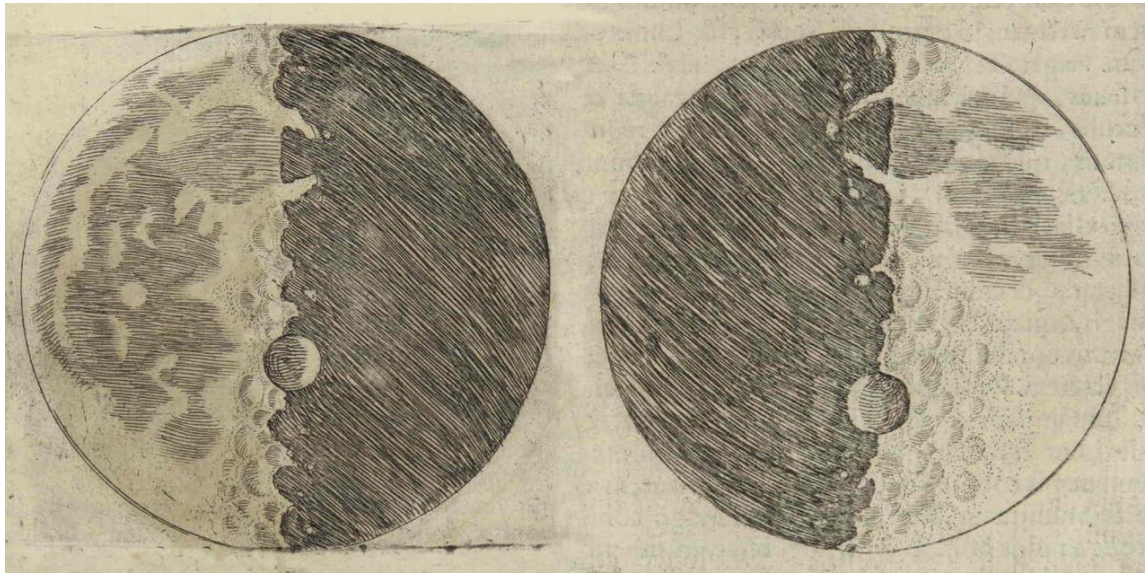
$$M = \frac{\theta_2}{\theta_1} = \frac{\frac{M'I'}{f_e}}{\frac{M'I'}{f_o}} = \frac{f_o}{f_e}$$

ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΓΑΛΙΛΑΙΟΥ (1/3)

- Κρατήρες στην επιφάνεια της Σελήνης

σκίτσα του Γαλιλαίου

<https://www.instyle.gr/lifestyle/art/galilaios-sti-geitonia-ton-asterion-t/>

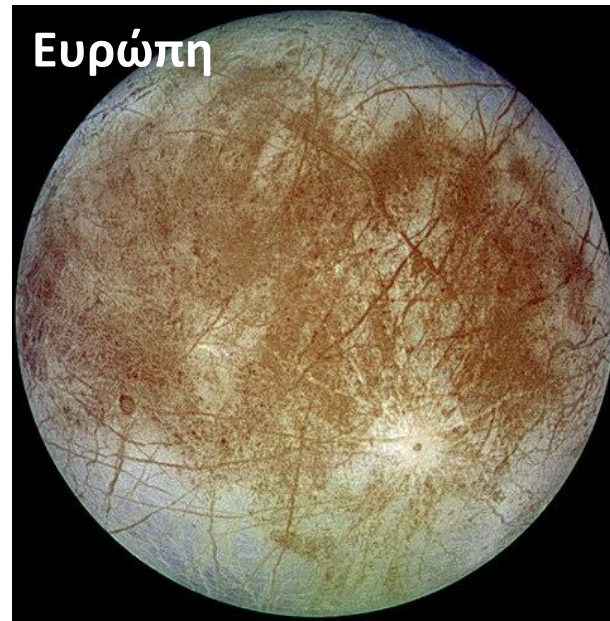
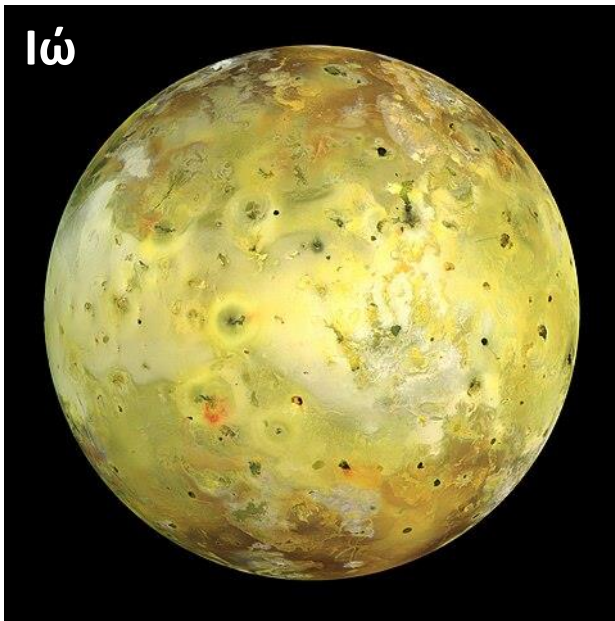
νεότερες εικόνες

<https://physicsgg.me/2011/04/17/%CE%BA%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%AE%CF%81%CE%B5%CF%82-%CE%BC%CE%B1%CF%81%CF%84%CF%85%CF%81%CE%BF%CF%8D%CE%BD-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%83/>

ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΓΑΛΙΛΑΙΟΥ (2/3)

- 4 μεγαλύτερους (από τους 80 επιβεβαιωμένους) δορυφόρους του Δία:

ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΓΑΛΙΛΑΙΟΥ (3/3)

- Οι Φάσεις της Αφροδίτης

Από Stasis Kalyvas - VT-2004 programme, Attribution,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=5135302>

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΑ

- $M = \frac{f_{\text{αντικειμενικου}}}{f_{\text{προσοφθαλμιου}}}$
- Μεγάλη μεγέθυνση :   μεγάλη **εστιακή απόσταση (f_1)** αντικειμενικού →
→ μεγάλο μήκος σωλήνα τηλεσκοπίου
- Μεγάλη διακριτική ικανότητα: $\Delta.I. = 1/\delta$ & $\delta = 1.22 \cdot \frac{\alpha \cdot \lambda}{D}$ } μεγάλη **διάμετρος D**
αντικειμενικού
- Μεγάλη φωτεινότητα ειδώλου → μεγάλη συλλεκτική ισχύς ($\sim D^2$) }
- Εστιακός λόγος: $N = \frac{f}{D}$ { $N < f/6$ → “γρήγορο” - απαιτητικός σχεδιασμός, σφάλματα
 $N > f/12$ → “αργό” - λιγότερα σφάλματα

ΠΡΟΣΟΧΗ

ΟΠΩΣ ΚΑΙ ΣΤΟ ΜΙΚΡΟΣΚΟΠΙΟ

Μεγάλη μεγέθυνση : { μειώνει επιφανειακή λαμπρότητα & ποιότητα του ειδώλου
περιορίζει το οπτικό πεδίο

Ωφέλιμη Μεγέθυνση:

η μεγεθυμένη λεπτομέρεια πρέπει να ταιριάζει με το διακριτικό όριο του οφθαλμού

ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΘΛΑΣΤΙΚΩΝ ΤΗΛΕΣΚΟΠΙΩΝ

- Σφάλμα χρωματικής & σφαιρικής εκτροπής –ιδιαίτερα έντονο σε μικρούς εστιακούς λόγους $N=f/D$
- Απαίτηση για μεγάλη διάμετρο αντικειμενικού → παραμόρφωση γυαλιού λόγω βαρύτητας
- Ποιότητα γυαλιού, ατέλειες (π.χ. εγκλωβισμένες φυσαλίδες αέρα)
- Το γυαλί είναι αδιαφανές σε ορισμένα μήκη κύματος
- Η ορατή ακτινοβολία εξασθενεί λόγω ανάκλασης στις επιφάνειες του φακού & απορρόφησης κατά τη διέλευσή της μέσα από το γυαλί

ΚΑΤΟΠΤΡΙΚΑ ΤΗΛΕΣΚΟΠΙΑ

Gregorian telescope

By Sage Ross - Own work, CC BY-SA 3.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=8618254>

Newtonian telescope (replica)

By The Science Museum UK - [1], CC BY 4.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=133516675>

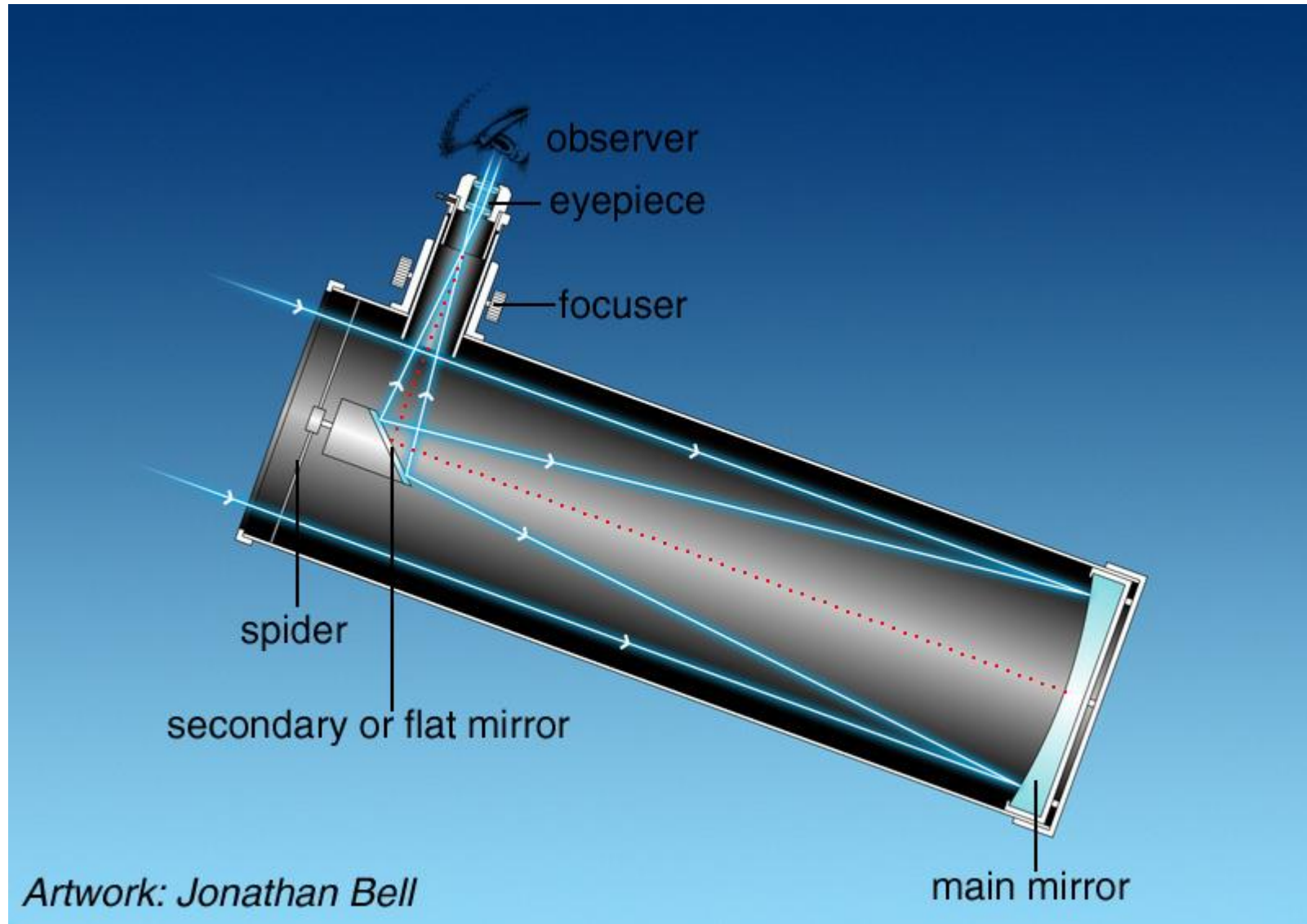
ΚΑΤΟΠΤΡΙΚΟ ΤΗΛΕΣΚΟΠΙΟ

Harlan J. Smith,
McDonald Observatory, Texas

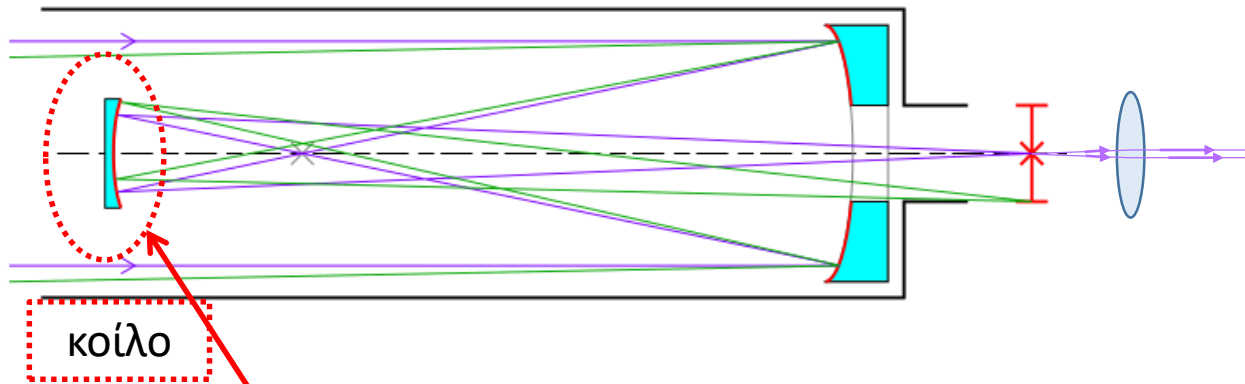
By Daniel Schwen - Own work, CC BY-SA 3.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=92529>

Ανακλαστικό τηλεσκόπιο

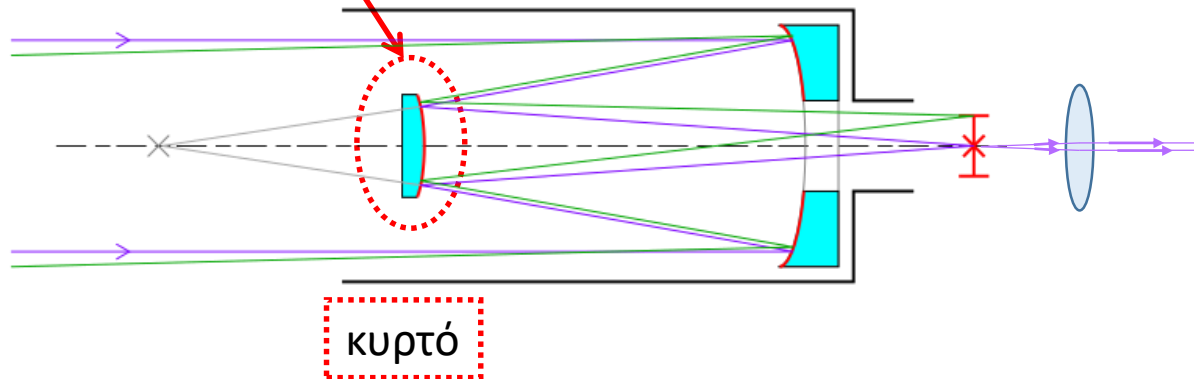

ΚΑΤΟΠΤΡΙΚΑ ΤΗΛΕΣΚΟΠΙΑ – ΠΟΡΕΙΕΣ ΑΚΤΙΝΩΝ

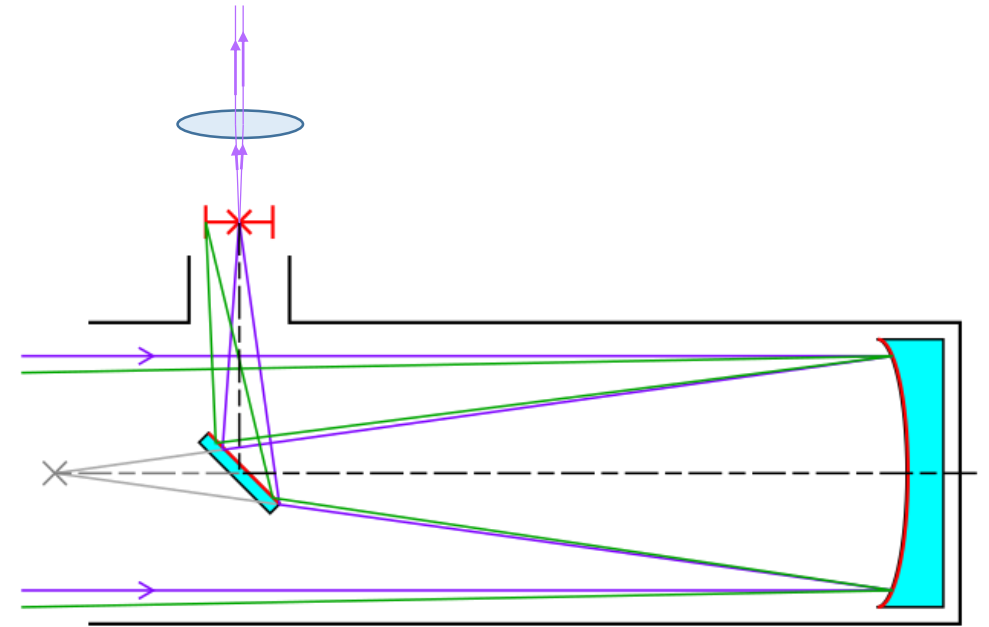
- Γρηγοριανό

- Κασεγκραίν

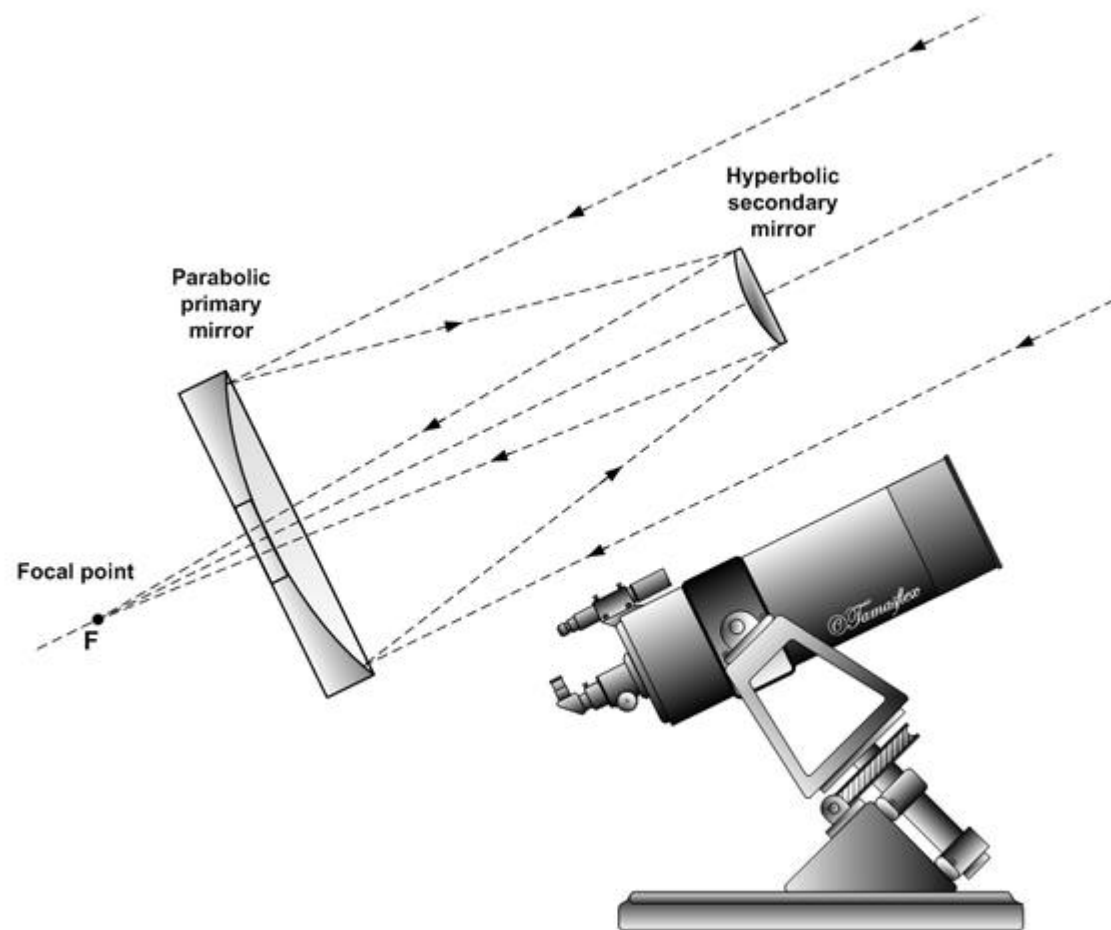

- Νευτώνειο

 Εστιακό επίπεδο προσοφθάλμιου

Ανακλαστικό τηλεσκόπιο Cassegrain – πορείες ακτίνων

By Szócs Tamás Tamasflex - Own work, CC BY-SA 3.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=129301399>

ΚΑΤΟΠΤΡΙΚΑ ΤΗΛΕΣΚΟΠΙΑ

$$\text{μεγέθυνση } M = \frac{f_{\text{κατοπτρου}}}{f_{\text{προσοφθαλμιου}}}$$

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ (έναντι των διαθλαστικών)

- Μεγαλύτερο φασματικό εύρος
- Στα κάτοπτρα μόνο η ανακλαστική επιφάνεια χρειάζεται να είναι στιλπνή
- Στα κάτοπτρα δεν υπάρχει σφάλμα χρωματικής εκτροπής χαμηλότερο κόστος κατασκευής
- Επιτρέπουν αντικειμενικό σύστημα μεγαλύτερης διαμέτρου χωρίς βαρυτική παραμόρφωση λόγω δυνατότητας πλήρους στήριξης του κατόπτρου

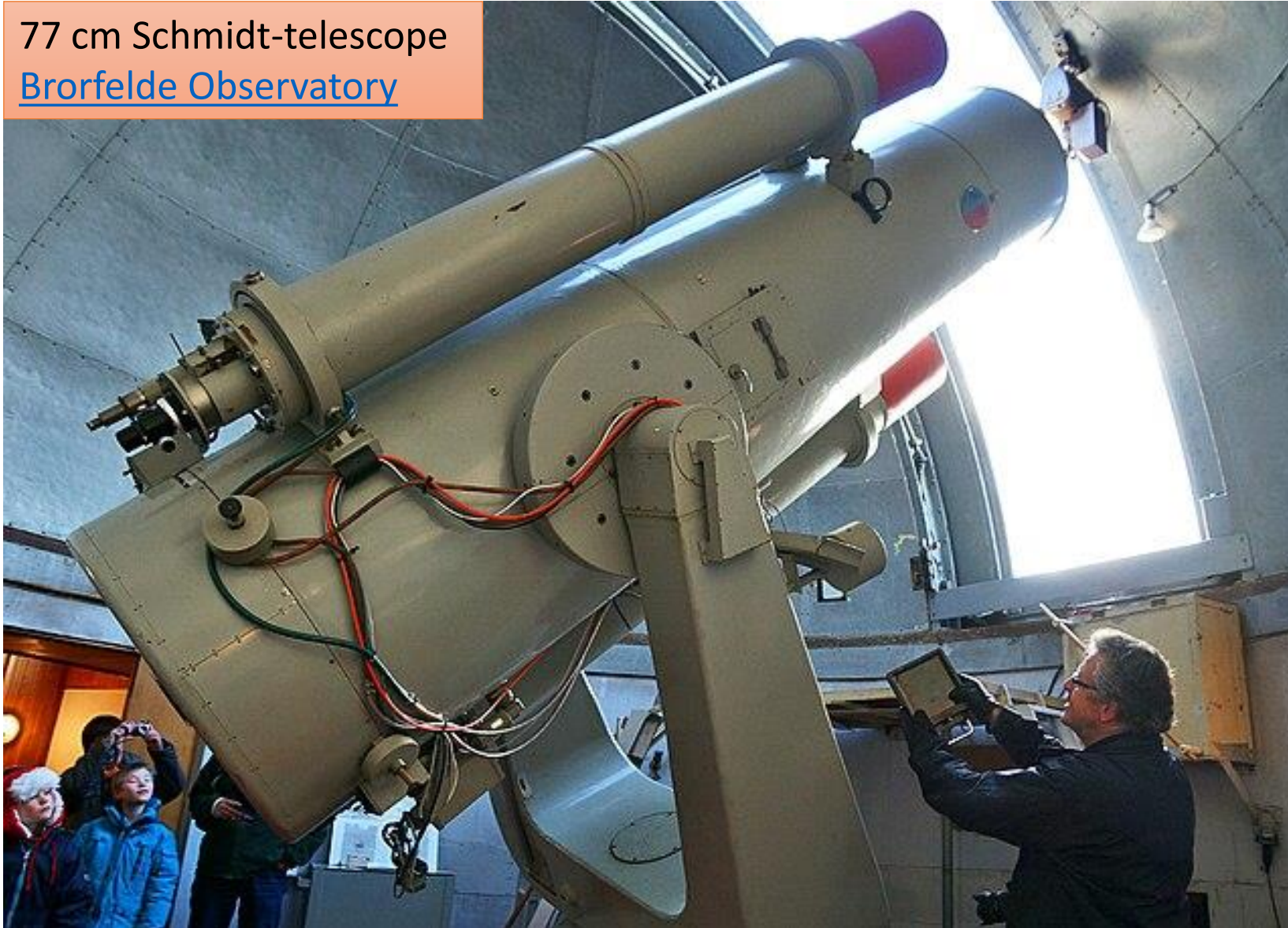
ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

- Παρουσία δευτερεύοντος κατόπτρου ή αισθητήρα στην εστία μειώνει τη φωτεινή ροή που συλλέγεται με συνέπεια και μείωση της αντίθεσης (contrast) και εμφάνιση κηλίδων στο είδωλο λόγω περίθλασης.
- Μονοχρωματικά οπτικά σφάλματα: σφαιρικότητας, κόμη, αστιγματισμού, παραμόρφωσης πεδίου

ΚΑΤΑΔΙΟΠΤΡΙΚΟ ΤΗΛΕΣΚΟΠΙΟ

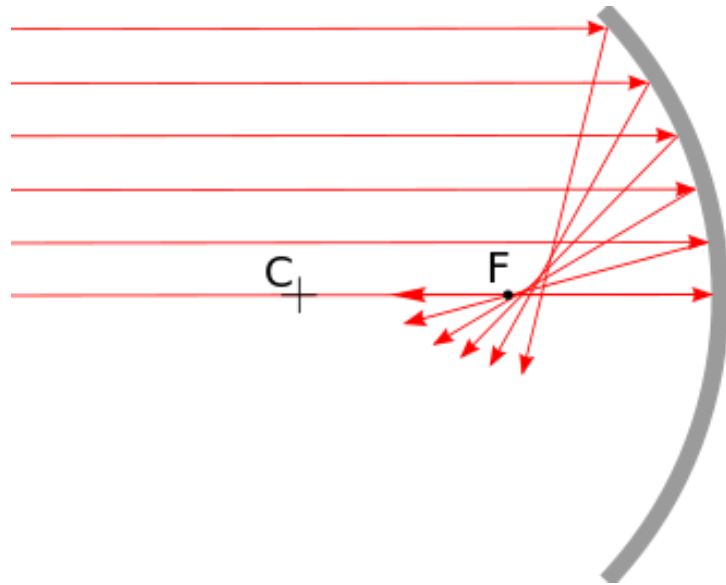
77 cm Schmidt-telescope
[Brorfelde Observatory](#)

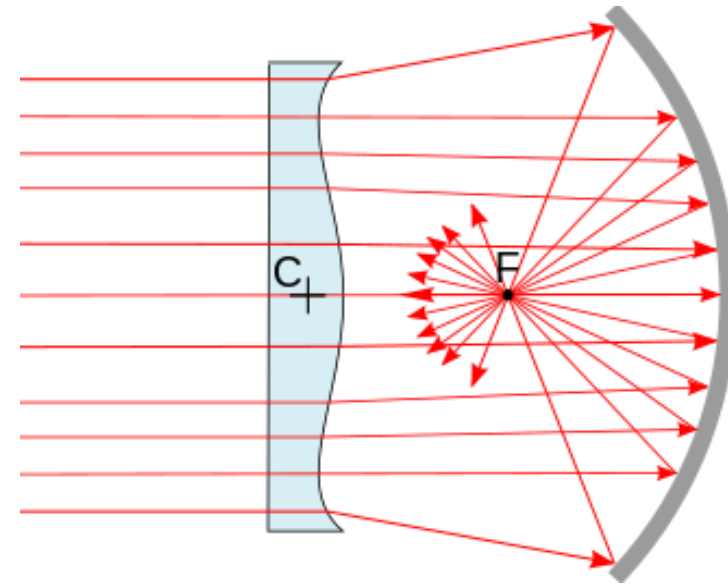
By Mogens Englund - Own work, CC BY-SA 3.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=23181277>

Αρχή λειτουργίας του οπτικού συστήματος Schmidt – διόρθωση σφαιρικής εκτροπής

Πορείες ακτίνων σε κοίλο κάτοπτρο

Παρεμβολή διορθωτικού φακού

By Jean-Jacques MILAN 17:15, 5 June 2008 (UTC) - Own work, CC BY-SA 3.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=4169054>